

EGY ADAT JÓZSEF ATTILA MŰFORDÍTÁSAIHOZ

Az *Irodalomtörténet* 1951. évi 1. számában ismertettem és elemeztem József Attila három fordítását — Majakovszkij, Jeszenyin és Blok egy-egy versét. Többek közt ezt írtam: »Majakovszkij és Jeszenyint nyilván egy harmadik nyelvű verses fordításból ültette át... az eredeti szöveg és a fordítás közt a Majakovszkij-versnél lényeges tartalmi és alaki eltérés látható, míg a Jeszenyin-fordítás kitűnő.«

Utóbb megtaláltam Johannes R. Becher kiváló német költő egy kötetét, amely előző feltevésemet kétséget kizáróan megerősíti: a német és a magyar szöveg egybevetése bizonyossá teszi, hogy József Attila *ebből* a szövegből készítette a maga fordítását. A német és a magyar szöveg egybevetésének eredménye pedig cikkemnek azt a másik megállapítását is igazolja, amely szerint József Attila mint műfordító »alázatosan elmélyed az eredeti szövegben és kiváló műgonddal, pompás technikával gyönyörű magyar versben adja a lehető legtöbbet az eredeti versből«.

Ime Becher és József Attila fordítása:

<i>Einhundertfünfzig Millionen:</i>	<i>Egyszázötven millió!</i>
<i>Das ist der Name des Dichters dieses</i>	<i>E vers költőjének ez a neve.</i>
<i>Gedichts.</i>	<i>Csapkodó lövedék-jégeső</i>
<i>Geschosshagel prasselnd:</i>	<i>A rítmusa.</i>
<i>Dies ist der Rhythmus.</i>	<i>Cikk-cakokban vetődő tűz-szelek,</i>
<i>Feuerböen geschleudert zickzack,</i>	<i>Bányalégviharok, csapódó aknák —</i>
<i>Schlagwetter, Tretminen —</i>	<i>Terek pattognak,</i>
<i>Plätze platzen,</i>	<i>Ház házra ugrik.</i>
<i>Haus hüpf an Haus. —</i>	<i>Én beszélőgép vagyok.</i>
<i>Eine Sprechmaschine bin ich.</i>	<i>Uccakövek örvénylenek</i>
<i>Pflastersteine wirbelten.</i>	<i>Lépteitek a talajba sajtolódnak</i>
<i>Euere Schritte pressten den Böden sich ein</i>	<i>Csörömpölve, mint betűk:</i>
<i>Klirrend, als Buchstaben:</i>	<i>Egyszázötven millió</i>
<i>Einhundertfünfzig Millionen:</i>	<i>Súlykol:</i>
<i>Stampft!!</i>	
<i>Und also gedruckt ward hier diese Ausgabe.¹ S hát így nyomattatott itt ez a kiadás.²</i>	

A német szöveg ismerete fényt derít az eredeti orosz szöveg és a magyar fordítás elterésének okára. A német kiadáson ez áll: *Autorisierte Nachdichtung* — tehát Becher a szerzővel, Majakovszkijjal egyetértve, nem fordította, hanem — az akkori nem-realista műfordítói elveknek megfelelően — átköltötte az orosz eredetit. Valóban: Becher egész részeket kihagyott, egyes szakaszokat átirrt stb. — József Attila pedig az őt jellemző fordítói gondossággal ültette át magyarra az átköltött verset.

Majakovszkij 150 000 000 című poémájának, amelynek elejéből ez a Becher—József Attila-féle töredék származik, a Német Demokratikus Köztársaságban már filológiai és művészi pontosságú fordítása jelent meg A. E. Thoss műve³, és magyar nyelven is rendelkezésünkre áll már egy ilyen hű és teljes fordítás, Szabó Lőrinc munkája⁴. Ez azonban a történeti és irodalomtörténeti fejlődésnek már egy újabb, magasabb fejlődési fokát jelzi — Becher és József Attila úttörése a műfordítástörténet forradalmi hagyományainak egyik legértékesebb dokumentuma marad.

¹ Wladimir Majakowski: 150 Millionen. Autorisierte Nachdichtung von Johannes R. Becher Berlin—Leipzig, 1924. Der Malik-Verlag. 5. Seite.

² A Hét. Társadalmi, irodalmi és művészeti közlöny. Bp., 1932. jan. 22. 18. l.

³ Wladimir Majakowski: 150 000 000. Mit einem Vorwort von Stephan Hermlin. Deutsch von A. E. Thoss. Berlin, (1950). Verlag Volk und Welt. 9—64. Seite.

⁴ Majakovszkij: Elbeszélő költemények. Bp., 1953. Új Magyar Könyvkiadó. 19—70. l.